

Portbetaald

Port Payé

Noordwijk ZH

- KOOS KLETON: OMZIEN IN VERWONDERING (I)
- DANIËL NOTEBOOM
- DE LATE BAKKER
- NIET IN MIJN ACHTERTUIN
- IK HERINNER ME VAN NOORDWIJK.....



Wie weet de namen van deze vrouwen in klederdracht? (zie pag. 19)

**de Blauwdotter**

WINTER 1999/2000\* NR 113

VERZENDADRES: LEYDTWECH 18 2201 NK NOORDWIJK



## INHOUD

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| Reactie.....                                 | 1   |
| Namen.....                                   | 3   |
| Koos Kleton: Omzien in verwondering (I)..... | 4   |
| Daniël Noteboom.....                         | 11  |
| Klederdrachtgroep.....                       | 13  |
| De late bakker.....                          | 14  |
| Niet in mijn achtertuin.....                 | 20  |
| Van de voorzitter.....                       | 24  |
| Ik herinner me van Noordwijk.....            | 25  |
| Uit de Noordwijker van 1898.....             | 30  |
| Nieuwjaarskaart uit 1960.....                | III |
| De bomschuit NW28.....                       | IV  |

## BESTUUR

|                          |                            |                               |         |
|--------------------------|----------------------------|-------------------------------|---------|
| J.H.J. Heus.....         | Wilhelminastraat 43.....   | Voorzitter.....               | 3615785 |
| Mevr. B.G. Verhulst..... | Rembrandtweg 11a.....      | Secretaris.....               | 3618979 |
| A. Houwaart.....         | W. Alexanderpark 43.....   | Penningmeester.....           | 3617484 |
| Mevr. Krug.....          | Alk 29.....                | Exposities.....               | 3618246 |
| L.C. v.d. Bent.....      | Schoolstraat 53a.....      | Conservator.....              | 3618031 |
| A.P.J. Koemans.....      | Pr. Bernhardstraat 33..... | 2e Conservator/Foto's BD..... | 3614176 |

Lidmaatschap G.O.N. f 17,50 per jaar.  
 Buiten Noordwijk f 20,00 per jaar.  
 Buiten Nederland f 25,00 per jaar.  
**GIRO: 428146**

Genootschap Oud-Noordwijk  
 Jan Kroonsplein 4  
 2202 JC Noordwijk ZH  
 071-3617884

**Werkploeg:** zie Nr 104, blz. IV (omslag).

**Ledenadministratie:**  
 M.P.A. Paardekooper-Meijer,  
 Leydtwech 18,  
 2201 NK Noordwijk.  
 071-3616236



Geopend: op dinsdag t/m zaterdag :  
 14.00-17.00 uur

Toegangspreis: f 3,50 (niet-leden)  
 f 2,00 (kinderen)

Voor inlichtingen: op donderdagen van 10.00-17.00 uur.

**ISSN:1381-1592**



# DE BLAUWDOTTER

WINTER 1999-2000\* NR 113

Kwartaalblad van het Genootschap "Oud-Noordwijk", opgericht april 1962

**Redactie:** Bert van Duijn (hoofdredacteur), Stakman Bossestraat 54, 2203 GK Noordwijk, 071-3613583; Rinus Paardekooper (vormgeving), Leydtwech 18, 2201 HK Noordwijk, 071-3616236; Bert Koemans (foto's), Prins Bernhardstraat 33, 2202 LE Noordwijk, 071-3514176; Peter Reddingius, Rederijersplein 17, 2203 GC Noordwijk, 071-3614237; Henk van Zuilekom, Binnenkant 64, 2203 NE Noordwijk, 071-3615308.

**Redactieadres:** Stakman Bossestraat 54, 2203 GK, Noordwijk.

**E-Mailadres:** noordwijk@noknok.nl

## Reactie Reactie Reactie Reactie Reactie Reactie

### EEN WARE FEESTDAG

H.P. Brussee, Obliehoren 42, schrijft: Dienstdoende als suppoost in het Rijnsburgs museum lees ik dikwijls de periodieken van de oudheidkundige verenigingen uit de omliggende plaatsen. Daar is meestal de Blauwdotter ook bij en vooral nu ik sinds enkele jaren mijzelf Noordwijker mag noemen krijgt dit blad extra aandacht, ook al zegt het mij niet zoveel.

In no. 109 waren twee zaken die mijn aandacht trokken.

Allereerst vond ik het aardig op pagina 3 de benaming "kloen" touw aan te treffen. Een woord dat wij in Rijnsburg vroeger ook gebruikten voor "kluwen". Ik heb zo eens nagevraagd in mijn omgeving, maar vrijwel niemand kende die uitdrukking nog...

Dan heb ik met veel interesse de verhalen "Langs Strand en Zee" gelezen en wil daar ook wel een herinnering aan toevoegen.

Het was aan het begin van de jaren vijftig. Als de bollen eenmaal gepeld waren en het weer was goed dan gingen we met moeder naar het strand. Hoewel wij veel dichterbij Katwijk woonden gingen we toch altijd naar Noordwijk. Mijn moeder en twee oudere

zussen op de fiets en ik alvast vooruit met de Blauwe Tram. Want, achterop de fietsen gingen, naast de nodige proviand en kleding, ook mijn jongere zusje en broertje mee. Soms zal ik ook wel achterop meegedaan zijn want ik herinner mij dat we toen ook duinkaarten haalden bij het politiebureau in de Voorstraat.

Ergens aan de voet van de watertoren in een klein schuurtje (ik zie het nog voor me) had moeder een kinderwagen gestald, bestemd voor het vervoer van mijn kleine broertje en de bagage. De reis werd dan lopend voortgezet naar de Koningin Astridboulevard en vandaar naar de tweede strandafslag, waar moeder zich op een duintop posteerde zodat zij ons, spelend aan het strand en in zee, goed in de gaten kon houden.

Ik herinner mij dat daar, midden op het strand, een kastje stond, bevestigd aan een paal waarin een reddingsboei. Bij die paal begroeven we dan aan het eind van de dag enkele voorwerpen die we aan de vloedlijn hadden gevonden. Blijkbaar kwamen er tussentijds maar zelden andere mensen, want bij een volgend strandbezoek konden we die gewoon weer terugvinden. Ook werd een deel van de dag besteed om bra-

men te plukken die 's avonds thuis werden gekookt. Het sap diende als garnering voor de (griesmeel) pudding. Een ware delicatessen ! (Bij het schrijven erover loopt het water me nog in de mond)!

Zo'n dag was een ware feestdag waaraan ik met veel weemoed kan terugdenken. Nieuwsgierig ben ik onlangs op zoek gegaan naar dat schuurtje aan de voet van de watertoren. Zou dat er nog zijn.....? Maar, helaas ik heb het niet meer kunnen vinden.

### OPOE PRIJN

Mevrouw W.A. Peeters-Mooijekind schrijft aan de Blauwdotter: Naar aanleiding van uw laatste Blauwdotter stuur ik u dit briefje. Het kwam omdat er een foto op stond van opoe Prijn. Zo noemden wij haar altijd thuis.

Zij was erg gesteld op mijn moeder. Daarom kwam zij vaak bij ons en wij bij haar. Zij woonde net als wij ook in de Schoolstraat.

Mijn jongere zusjes Jopie en Tonny heeft zij gebakerd.

Ik bracht altijd haar mooie muts naar het mutsenvrouwkje. Dat was mevrouw Wassenaar in de Zeestraat. Na een poosje kwam zij geld brengen, in een papiertje gerold, met de boodschap erbij "niet verliezen hoor!!!!"

Dan moest ik uit school die muts er weer ophalen, heel voorzichtig dragen want, hij mocht natuurlijk niet kreuken. Laatst vond ik nog een zestig jaar oud briefje van haar, dat ik kreeg, toen ik ziek was. Dat briefje heb ik gegeven aan een kleinzoon. De heer Gijs Duijndam van de Van Panhuysstraat, die was er blij mee en vond het erg leuk.

Misschien kan dit briefje in de Blauwdotter. Dat vinden mijn zusjes uit Breda en Epe vast heel leuk. Zij zijn ook lid van Oud-Noordwijk en lezen de Blauwdotter

met veel interesse. Mijn zusje uit Breda was laatst bij haar tandarts, die vertelde, dat hij als student in Noordwijk had leren zeezeilen, van ene Duindam. Bij doorvragen bleek het familie te zijn van opoe Prijn. Het is de Stip.

Hieronder het briefje dat ik van opoe Prijn kreeg.

Beste Mientje Mooijekind, ik kom per briefje eens vragen hoe het met je gaat. wat heeft de dokter van je gezegd mag je al eens een half uurtje op, of in de kamer wandelen. Was het maar waar hé! Maar we zullen hopen dat het toch weer eens mag. Willen wij eens afspreken wie het eerste beter is, als je het van mij wilt kom je naar mij toe, maar als ik het wilt maak ik de visite. Wat zij de dokter wel van het portret dat vond hij zeker wel lief van je hé? Ik heb moeder al in geen paar dagen gezien, ze is toch hoop ik niet ziek. En nu vraag ik me zelf af, wie zal nu mijn brief bezorgen, ik zal er Gijsje er maar voorspannen, maar hij is zo verlegen.

Zou je mijn krabbels wel lezen kunnen Mien, ik maak veel taalfouten hé, maar opoe is zo lang van school, ik ben het helemaal verleerd. Ik heb nog een paar lekkere sinaasappelen die wil je zeker wel van me aannemen hé, anders mag je nooit me muts meer wegbrengen, en ze liggen al op je te wachten hoor.

Ik hoop dat ik gauw mag horen dat je goed vooruit gaat, doe maar je best hoor Mien.

Vele groeten van opoe Prijn.

### DE LANGE

An Kooimans schrijft: Jan de Lange en Gré (zie Blauwdotter 111) verhuisden van de Witte de Withstraat naar Dalrust, waar ze een klein kamertje kregen, 's Avonds als ze naar bed gingen moest de stoel eruit gehaald worden en in het gangetje gezet. Dan kon het bed van Gré



worden neergeklapt, Gré zei wel eens: ik heb helemaal geen plekje voor me eigen. Aan- en uitkleden bij vader in dezelfde ruimte.

Later is Geé naar de Sondauwhof verhuisd, maar Gré's hart bleef toch naar zee trekken, hoewel de nichten en neven tante Gré veel bezochten.

## NAMEN

Een methode om de vijand te ontwapenen is hem het scheldwoord dat hij voor je bedacht heeft te ontnemen. Je doet net of je er trots op bent zo genoemd te worden en je maakt er een geuzennaam van. De Geuzen waren zeker de eersten of beroemdsten die dat deden en zo ontstond de samenstelling geuzennaam voor de verandering van een scheldnaam in een erenaam.

De Blauwdotters zijn de inwoners van Noordwijk. Ze worden zo genoemd omdat ze een blauwe neus van de drank hebben. Het deert ze kennelijk niet meer, want het Genootschap Oud-Noordwijk heeft zelfs zijn verenigingsblad "DE BLAUWDOTTER" gedoopt. En de Suikerklonten? Dat is een andere scheldnaam

voor de Noordwijkers. Als de ene naam niet kwetsend genoeg is, verzint de vijand er een bij. In de omgeving van Noordwijk werd chicorei verbouwd, welk woord tot suikerij werd verbasterd. Vandaar de scheldnamen.

Het wachten is nu op het verschijnen van "DE GROMBUIK" voor de geschiedschrijving van het naburige Katwijk, waar de inwoners Grombuikers worden genoemd. Grom is het ingewand van een vis. Haringvreters worden de Katwijkers ook wel genoemd. Die naam moet bedacht zijn toen haring nog niet zo wijd en zijd geliefd was.

Uit de taalkalender van het Genootschap Onze Taal.





## KOOS KLETON: OMZIEN IN VERWONDERING (I)

*Koos Kleton is in 1904 in Dordrecht geboren, hij overleed 93 jaar later in Noordwijk. In Noordwijk werd hij bekend als mede-eigenaar en later enige eigenaar van drukkerij Dekker en Co aan de Hoofdstraat en als verwoed filmer. Op duizenden meters film heeft hij veel van het oude Noordwijk vastgelegd.*

*In het badseizoen gaf hij jarenlang de Noordwijkse badkrant uit. Kleton is ook een van de Noordwijkers, die voor hun kinderen het verloop van hun leven op schrift hebben gesteld. In deze Blauwdotter de eerste passages uit dit levensverhaal, dat in 1979 is geschreven.*

Van huis-uit ben ik een "brave jongen". Mijn grootvader, Jacobus Kleton (1840-1928), was ook beslist een brave man. Z'n vrouw, opoe Kleton (1840-1929), was begaafd met de noodzakelijke hoeveelheid bij-de-hand-zijn. Dat zal haar, als moeder van 5 dochters en 2 zonen, goed van pas zijn gekomen. Mijn vader, Piet Kleton (1880-1917), was de jongste van het zevental. Hij was een driftkop. Dat ben ik ook, maar het komt alleen bij passende gelegenheden naar buiten. Het meeste vreet ik op. Men zegt dat dit slecht voor je gezondheid is. Ik heb er nog niet veel van gemerkt. Eerder het tegendeel. Maar vader Piet trapte als iets hem niet zinde de boel in elkaar. Dan was het "over".

### STRAFREGEL

De lagere(!) school in het Hof (1911-1917) te Dordrecht, gemeenteschool nr. 12, ook wel de "armenschool" geheten en nu afgebroken, gaf mij de meeste braaf-zijn-injecties, na opa Kleton dan. Duizenden strafregels, op een lei (ja, men was nog zuinig met papier op de armenschool), opgegeven door de voor mij en wellicht nog honderden Dordtenaren onvergetelijke meester (Arie) van 't Heusden. In goed Dordts noemden we hem de "dovenaar", omdat hij inderdaad goed doof was. Die strafregels luiden: "braaf oppassen is het voornaamste".

Ik heb het wel eens betreurd, zij het veel te laat, dat die regels niet luiden "ik verdom het". Want door braaf-moeten-zijn-injecties ben ik wel in veel bochten en kronkels gaan leven. Ook vele bazen en vooral "baasjes" hebben mij al of niet met succes willen herscheppen of ombouwen.

En nu bijna 75 jaar, krijg ik het gevoel pas echt te gaan leven, en bezig te worden die ik had moeten zijn. Geloven op gezag is sinds enige jaren afgeschaft. De nog resterende jaren hoop ik mezelf te kunnen zijn.

Mijn vader, Piet Kleton, werd geboren op de Hellingen in een huis dat stond op de Mariahof. Hier is niets meer van terug te vinden. M'n vader was steenhouwer, evenals z'n broer Jan. Vader Piet was progressief. Dat hebben m'n moeder en ik, als oudste, dan ook geweten. Vader was oprichter van een steenhoudersbond. In die dagen was dat iets zeer opwindends en griezeligs. Vader las een krant. Het toen verschijnend Dordrechts Nieuwsblad. Dat een arbeider zo rond 1900 een krant las was iets ongehoords. Stellig zeiden de burens op het hofje in goed en nog steeds gehandhaafd Dordts, als de bezorger van het blad in aantocht was: "Meheer Kletton, daar is uw krant". Opa Kleton vertelde dat hij ook wel eens een krant las (!). Voor één cent kochten arme mensen die-ook-wel-eens-iets-

wilden bij de Dordrechtse Drukkerij en Uitgeverij een "misdruk".

Op z'n tachtigste jaar was opa Kleton volledig blind. Een schoonzoon wilde de oogarts betalen om de staar weg te nemen. Opa dorst het niet aan. Hij zat maar te zitten, de ganse dag. Hij heeft mij veel verhalen van vroeger verteld. Die waren dan afkomstig uit de jaren 1850-1900. Hij vertelde dat hij op een zaterdagavond (!) 2½ ct. teveel aan loon ontving. Opa had niet terug. Maar de baas zei: "Och, Kleton 'la maar zitte, want je bent zowat 40 jaar bij mij in dienst!"

Ik heb met opa het eerste vliegtuig gezien. (Toen heette het vliegmachine). Het was met Jan Olieslager, waar toen een liedje over was: Als Olieslager dood is, dan kopen wij een schaar en knippen wij een stukje uit Olieslagers haar.

Opoe kon vertellen. Haar verhalen kwamen veel harder bij mij over dan die van opa. Een ooggetuigeverslag van het ophangen uit 1850: drie mannen aan de galg "tussen de leeuwen" van het Dordtse stadhuis. Een leuk volksvermaak. Geen kind naar school. Op de schouders van haar vader gezeten kon ze "alles goed zien". Het was winterdag; de gehangenen waren blijkbaar snipverkouden waardoor ze snotneuzen hadden die bevroren en als lange ijspegels aan hun neuzen hingen. Opoe zei "wat hebben we gelachen". Dat inderdaad ijzige verhaal heb ik meermalen uit haar mond gehoord en ik behoefde haar niet te corrigeren zoals bij opa. Geen spoor van afschuw. Maar opa vond het niet goed en zei dan: "Mens, mot je dat verhaal nou weer aan dat kind vertellen."

## NOORDWIJK

De beruchte crisisjaren begonnen in 1927 al goed door te zetten. Daardoor was het in het voorjaar van dat jaar voor

mij afgelopen in Dordt. "Uitgetrokken" betekende voor mij geen cent ontvangen en voor 100% dakloos worden. Er werd ijverig gesolliciteerd. Elke week stapte je weer met een hart vol hoop naar de brievenbus. Antwoord kwam er zelden. Er werd weinig personeel gevraagd in de vakbladen. Met de zoveelste brief had ik "succes." Ik kreeg een brief van de firma Dorsman, Voorstraat (nu Buijze), Noordwijk-Binnen. Er werd een "bekwaam jongmens gevraagd." Koortsachtig zoeken in de atlas. Toevallig las ik Katwijk en dacht dat het daar wel in de buurt kon zijn. Er werd verzocht kennis te komen maken met werkstukken en getuig-schriften. "Uwe reiskosten zijn voor onze rekening". Ik leende een tientje bij tante Koos en met de trein ging het naar Leiden en vandaar per elektrische tram naar Noordwijk. Toen ik op de Voorstraat (bij het politiebureau) uitstapte schrok ik even nadat de tram verder was gegaan. Het was doodstil op straat. Eindelijk zag ik iemand lopen en hij wees me de weg, 100 meter verder.

De firma Dorsman was eigenlijk een hoop kak op een heel klein potje. Wat een capsones had die directeur. Met een geleerd gezicht bekeek hij mijn zuinig opgespaarde werkstukken. Hij knikte goedkeurend. Dat gaf me weer een beetje hoop.

Opeens hoorde ik een fluitje en dacht dat dat wel de kleinzoon van de kleine grijze man zou zijn. Neen, het was de "buizen-telefoon". Ergens in het rommelige gebouw had iemand op het fluitje in zijn "afdeling" geblazen. Later zag ik dat de afstand 10 meter was. Ja, ja, de techniek staat toch maar nergens voor. De directeur verwisselde het ingeklemde fluitje en ging waarachtig in de buis spreken met ook weer een apparaat. Maar ik werd aangenomen en het loon was precies wat de CAO aangaf. Een



kosthuis was ook spoedig gevonden en ik vertrok uit Dordt.

Het eerste wat ik deed was m'n vioollessen voortzetten. Ik slaagde voortreffelijk daarvoor bij Ben Polman jr. Kersvers van het conservatorium gekomen gaf hij uitstekend les. Ik leerde veel bij hem. Studietijd in overvloed. De burens vonden het vast niet mooi. Ook werd ik lid van de Noordwijkse Reddingsbrigade waar ik na 52 jaar nog kennissen heb.

Het Noordwijkse kosthuis was niet best. Nimmer betaalde ik zoveel kostgeld en kreeg er zo weinig voor terug. Ik moest het tekort aan eten zelf aanvullen. Maar dat wisten ze daar niet. Bij het eten was er net niet genoeg. Vroeg ik om meer, dan keek men verwonderd. Ik ga een standbeeld oprichten voor mijn Dordtse kostjuffrouwen!

Door de muziek leerde ik Mien Dekker kennen. Toen ik haar voor het eerst zag wist ik meteen: dat is ze! Door de gezamenlijke muziekbeoefening leerden wij elkaar wat nader kennen. Doordat bij drukkerij Dorsman zich donkere wolken vertoonden en een mogelijk ontslag wel dra zou volgen moest de verhouding tussen Mien en mij bij vriendschap blijven. Achteraf voel je het weer: wat een vreselijke rottijs die crisisjaren. In oktober 1927 moest ik voor herhalings-oefeningen in dienst en dat was voor Dorsman een welkome aanleiding mij te ontslaan. Voor elke 2 maanden werken had je recht op 1 dag vakantie met behoud van loon. Nou, dat vond de directeur maar flauwekul. Hij zei: "Je krijgt nog vakantie genoeg, Kleton". Dat was de tweede keer dat ik door de militaire dienst zonder werk kwam. Het was toen zelfs in vredestijd al riskant je vaderland te dienen. Wat had ik nu nog langer in Noordwijk te zoeken? In alle vakken waren al duizenden werklozen.

Het beeld van Mien was het enige wat ik uit Noordwijk meenam en dat mij nooit meer zou verlaten. In Dordt aangekomen kon ik m'n oude kosthuis aan de Dubbel-damseweg weer betrekken. Van het overgespaarde geld kon ik een paar weken vooruit. En verder moest ik maar hopen. De hoop die doet leven. Maar wat voor leven?

In het Hof, waar het voor mij zo bekende beeldje staat met het gedicht dat eindigt met Siet hoe dat jij werden meugt.. moest ik voor een miniatuur loketje aan een veilig opgestelde ambtenaar mijn financiële toestand uitleggen. "Je bent nog vrijgezel en je beide ouders leven nog, ik kan niets voor u doen! En nu maar afwachten, nee, je aftobben, hoe je uit het nog altijd bestaande luizennest kon blijven. Ik had diverse vrienden die in hetzelfde schuitje zaten en dan bespreek je de mogelijkheden hoe je in deze rottijs eigenlijk in leven kon blijven. Eens lieten we ons keuren voor koloniaal. We werden allen goedgekeurd. Toen heb ik voor het eerst hartgrondig gezegd "dat verdom ik". Een van ons is wel koloniaal geworden. Hij kwam tenslotte in het Jappenkamp terecht dat hij overleefde. De enige mogelijkheid om aan de kost te komen bleek je te laten keuren voor het ontginningswerk in de Biesbosch. Als je ijzersterk was kon je daar onmiddellijk aan de slag. We werden elke dag opgehaald met een vrachtauto, zoals de moffen later met onze joden deden, er waren enkele zitplaatsen. De rest kon staan en zich aan de zittenden vasthouden. Doordat ik aan het einde van de stad woonde was er binnenin nooit plaats.

Door een tip van een oude vriend kwam ik in contact met een lid van de "Wireless Band." Ze zochten een mannetje dat op een banjo kon spelen. Geen enkele band had toen zo iemand. Na zoveel jaar

vioolles moest dat toch gaan? We waren met z'n vijven. Allen uit het leger van werklozen. Het werd warempel een nog een beetje zorgeloze tijd. Op één avond kon ik geruime tijd m'n wekelijkse kostgeld met de banjo betalen. Er was nog een kleiner bandje in Dordt en daar werd ik aan uitgeleend. Zondagsavonds in Rotterdam was daar een besloten gezellig dansclubje. Om de beurt dansten de muzikanten ook mee. Later had ik het gevoel van "dansen om de galg". In het begin van 1928 viel de band uit elkaar. Er was niets meer te doen.

### HET KEERPUNT

Eens kwam er (weer) een vriendschappelijke brief uit Noordwijk van Mien. Ingesloten een advertentie. In Wassenaar werd een "bekwame boekdrukker voor vast werk gevraagd". Voor Mien was dat verhoring van een gebed. Die aanduiding "vast werk" bleek de grote magneet. Stel je voor. Daar lig je wakker van. Later vraag je je af hoe je levensloop geweest zou zijn zonder deze advertentie. In Wassenaar vond ik een kosthuis naast de enige nog bestaande prachtige korenmolen. Na een half jaar een beetje aangepast aan de situatie in Wassenaar, het was met Kerstmis 1928, verloofden Mien en ik. Na drie dagen werd ik ernstig ziek. Ik moest worden opgenomen in een sanatorium en vlak daarvoor kreeg ik, als speciale attractie, mijn ontslag "wegens ziekte". Dat kon toen allemaal. Hoe moest dat nou straks verder als ik "beter" was? Voor de familie van Mien bleek dat helemaal geen probleem. Bij hen nam ik mijn intrek. Geen inkomen. Niets. De eerste weken waren voor beide partijen het moeilijkst. Voor het eerst leven in een normaal gezin. Dat kende ik niet. Hoe goed m'n kosthuizen ook waren, je was toch niet in een gezin. Verder gaan met nietsdoen. Het bezwaarde me heel erg

dat vader Dekker in weer en wind met de door hem voortgeduwde broodkar dat ook voor mij deed. Voor dag en dauw het bed uit. Eerst in een gloeiend hete bakkerij en dan, vooral in de winter, de ijskoude straat op. Maar in feite droeg Mien ook bij in mijn levensonderhoud. Ondanks het weinige dat ik in sanatorium Zonnegloren had gegeten was ik toch iets zwaarder geworden. Je kleren pasten niet meer. De nieuwe kleren, hier niet van de keizer, maar van Koos Kleton, werden door Mien betaald. Dat tb- patiënten veel moesten eten vond men toen nog noodzakelijk. Bij de wekelijkse weging ontving de patiënt die was aangekomen van de directrice een.... taart.

### NOG MEER WERKLOZEN

De broer van Mien, eveneens typograaf, werd ook werkloos. Na het beruchte halfjaar uitkering zat ook hij aan de grond. Hij kwam met een voor mij toen krankzinnig plan: voor onszelf een drukkerij beginnen. Hij wist wel een rijke dominee en die had al zoveel mensen



*Het prille begin van Drukkerij Dekker & Co in 1930. Nu is er een manège gevestigd.*



geholpen.... Geen geld kreeg hij, maar wel een brief voor een rijke vriend van ds. Dat was toevallig een grote en keiharde zakenman. Een zogezegd geslaagd man. Nou dat was al heel vlug klaar. We waren 25 jaar. Een meelevend hotelhouder, zijn naam wordt hier met ere genoemd, Hugo Hoek, gaf alvast een bedrag dat we door het leveren van drukwerk voor zijn bedrijf mochten terugbetalen. Mijn Dordtse vriend Jan van der Linden leende ons ook een bedrag. Maar het moest op een vastgestelde tijd terugbetaald zijn. De drukkerij kwam er en was gevestigd in de Schoolstraat Noordwijk aan Zee (Het is niet op de plek waar het bedrijf nu is gevestigd). We gaven een kerkblad uit dat wekelijks verscheen. Er was een begin. Geen dikke winst. Het was een zware tijd. Het werklozenleger groeide met de dag. We hielden domweg vol. De concurrentie onder drukkers was moordend. Dank zij de steun van Miens ouders werd het volhouden een beetje dragelijker.

In 1932 verhuisden we naar Hoofdstraat 43. Naast een poort rechts. Zwager-compagnon was vervuld van het idee: er moest een kantoorboekhandel bij komen. Die kwam er. Na 3 jaar was er geen cent verdiend. Er was een "hulpje" in de winkel en daar ging alle winst naar toe. In

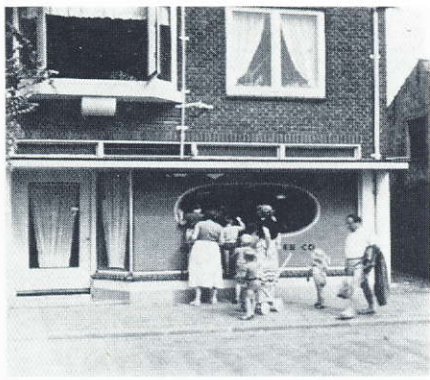
datzelfde jaar moest ik opnieuw gaan kuren. Weer naar Zonnegloren. Piekeren hoe zou zwager het er nu alleen afbrengen? Af en toe kwam Mien op bezoek. Ze kon mij weinig informatie over de drukkerij geven. Een brief van de compagnon deelde alvast mee dat ik me er maar niet te veel van moest voorstellen. Hij was intussen getrouwd en de zaak zat aan de grond. Veel schulden. Weer de vraag: wat moet ik nou doen? Kalm aan hoor, zei dokter Röel. Jawel dokter. Doordat ik geen kostgeld kon en hoefde te betalen werkte ik lange tijd zonder inkomen. Op deze wijze konden de schulden worden afgelost. Maar de zorgen om het blote bestaan bleven.

Net op tijd lazen Mien en ik een boek over de Oxford Beweging. We maakten er kennis mee en gingen van harte meedoen. De drukkerij leverde nauwelijks genoeg op voor twee gezinnen. Het was een armoedig bestaan. Toch voelden we ons niet ongelukkig. Integendeel. Aan onze vrienden uit de Oxford-groep hadden we veel steun. We hadden het samen fijn. We waren optimistisch, want het moest toch eenmaal beter worden. Maar het werd alleen maar slechter. De huur moesten we opzeggen en we gingen bij mijn zwager, Miens broer, boven wonen. Op die manier bespaarden we een maandhuur van f 33.- Wel moest hier de helft af als bijdrage in de huur van zwager-compagnon. De werkelijke besparing was f 16.50. Maar daar moest heel wat drukwerk voor worden verzet.

Na een jaar verhuisden we naar de Oranjeweg. De drukkerij leverde iets meer op, zij het tergend langzaam. De concurrentie was moordend, vooral van buiten Noordwijk. Mien was in verwachting en in mei 1936 werd onze Jopie (Johanna Hermina) geboren. Na zes weken moesten we haar afstaan aan het Academisch ziekenhuis in Leiden. Ook Mien moest



*Drie maanden later: Hoofdstraat 75b*



*Een vertrouwd beeld, dat nu  
verdwenen is.*

daar worden opgenomen. Na een vreselijk lijden overleed zij, kort na het overlijden van onze Jopie.

Iedereen dacht dat mijn wereld nu wel ineen zou storten. Die wereld bestond voor mij niet meer. Ik kan het niet beschrijven of verklaren. Het lijken dikke woorden: Het leek of ik leefde in het Koninkrijk Gods. Sommigen waren echt bezorgd, zelfs een dominee schudde zijn hoofd. Ook wantrouwen kwam ik tegen. Daarvoor had ik hartgrondig gevloekt. Toen heb ik alles losgelaten en alleen maar gedacht: als God er echt is, moet hij mij helpen, anders ga ik kapot. Als dit een gebed is geweest is dat overvloedig verhoord!

Het huis aan de Oranjeweg waar ik een fijne en gelukkige tijd had doorgebracht moest ik verlaten. Voor de derde keer trok ik in bij Miens vader wiens vrouw inmiddels was overleden. De drukkerij ging steeds beter lopen. Al waren de inkomsten slechts enkele guldens boven die van een werkloze. Maar steeds waren er spanningen tussen mij en m'n compagnon. Ik dacht er hard over, nu ik toch weer alleen stond, Noordwijk te verlaten. Er waren inderdaad mogelijkheden bij relaties. Steeds liet ik me, na het zo-

veelste gesprek, overhalen om te blijven. In oktober 1937 trouwden Bets (zuster van Mien) en ik. Er kwam heel wat voor kijken. Er was een wet die dergelijke huwelijken verbood! Volgens die wet waren wij familie van elkaar en dat kon niet. Er moest een advocaat aan te pas komen om via de koningin (!) voor dat huwelijk toestemming te krijgen. Deze ongelukkige wet werd kort daarna opgeheven. Na enige maanden kwam de officiële toestemming van de koningin via de minister van justitie. Daarvoor hadden diverse medemensen (???) zich verzet tegen ons voorgenomen huwelijk.

## **OORLOG**

De jaren 1937-1939 brachten enige verbetering in onze nog ver van rooskleurige toestand. In augustus 1939 brak de mobilisatie uit. Zwager Dekker werd opgeroepen voor de militaire dienst. Met 2 man personeel moest ik verder.

Op vrijdag 10 mei 1940 brak voor ons plotseling de oorlog uit. We werden 's morgens om half vier wakker door het geraas van vliegtuigen. Uit het raam kijkend zagen we dat een Duits vliegtuig werd achterna gezeten door een Hollandse vlieger. Ze schoten op elkaar. Toen drong het ineens tot ons door: OORLOG. Met een kijker zagen we boven het vliegveld een zwerm vliegtuigen. Eerst dachten we dat ze strooibiljetten uitwierpen. Maar het waren parachutisten. Verder maakte de radio ons wel wijzer. We hoorden koningin Wilhelmina haar beroemd geworden vlammend protest uitspreken. Duitsland had toch plichtig verzekerd ons grondgebied niet te schenden. En nu.... angst en zorg kwamen over ons allen in Nederland. Terwijl wij nog sliepen waren er al duizenden van onze militairen gesneuveld. Wij hadden een kamer verhuurd aan twee jonge vaandrags. Ook zij waren wakker geworden en vertrokken. Een van

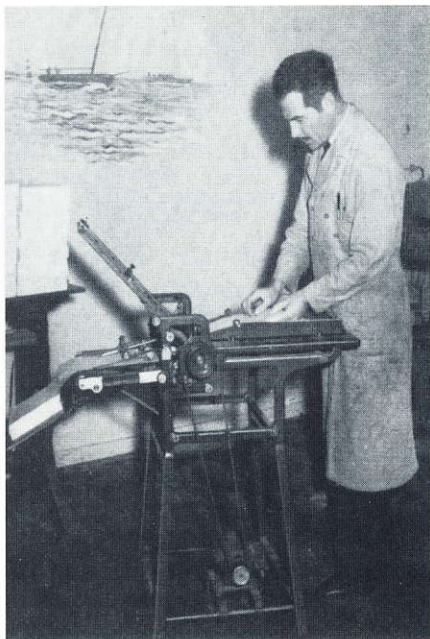


hen werd bij aankomst op Valkenburg al direct door een mof doodgeschoten. Er gingen driespannende en zenuwslopende dagen voorbij. Het was Pinksteren. De versieringen van het jaarlijkse bloemenfeest waren nog niet verdord. In Noordwijk gebeurde eigenlijk nog niets. Wel zagen we veel vliegtuigen, ook boven zee. Er werd op geschoten. De meeste schoten kwamen niet hoog genoeg om de moffen te raken. Een enkele viel op het strand. Op Valkenburg werd hevig gevochten. Dat hoorden we dag en nacht.

Op dinsdag 14 mei kwam het verwarde bericht dat Nederland gecapituleerd zou hebben.

Zwager Dekker was krijgsgevangene en zat in Dordrecht. Daarheen was hij met honderden anderen vanuit de Moerdijk gebracht.

Langzaam werd de druk van de bezetting meer gevoeld. De levensmiddelenvoorziening werd slechter. Aardappelen begonnen een ongekende luxe voor ons te worden. De beloofde hoeveelheid door onze jaarlijkse leverancier werd niet aangevoerd. Wij vertrouwden deze man volledig en kwamen daardoor als een der eersten zonder voorraad. Wij werden gedwongen om tulpenbollen te eten. Om 8 uur 's avonds moesten we binnen zijn en we moogen dan niet eerder naar buiten dan om 4 uur. Later werd dit 5 uur. Het is gewoon pesterij. De winkels zijn leeg verkocht of slechts enkele uren per dag geopend. Brandstoffen hebben we ook niet meer. We stoken af en toe wat hout. Bij honderden sneuvelen onze bomen. Vooral aan de Prins Hendrikstraat (later moest dat "weg" heten). De meeste bomen werden in de nacht geroofd. Zelf ben ik meermalen, als het donker was en er geen sterveling was te bekennen, buiten een enkele mof, er op uit geweest om wat hout op te scharrelen.



*Koos Klaton achter de vouwmachine. Deze machine vouwde de gedrukte vellen met een snelheid van plm. 3000 ex per uur.*

Overdag gingen we eerst een "wandeling" maken in de buurt van de Herenweg waar we woonden. Als we dan iets van onze gading zagen gingen we dat in het donker "versieren". Op een nacht was ik met een vriend bezig een biels weg te slepen die daar al jaren langs de tramrails lag. Terwijl we bezig waren het zware kring te vervoeren stond er plotseling in de duisternis een figuur voor ons die riep "handen op of ik schiet". Het bleek een ons zeer bekende Noordwijkse politiemann te zijn. Hij stond volgens velen als "goed" bekend. Dat "goed" betekende dan dat je een pest aan de moffen had. Een eveneens goede politiemann moest en zou mijn fiets hebben. Opdracht van hogerhand!!! Die hogerhand waren de moffen.

Wordt vervolgd.

## DANIËL NOTEBOOM

Namens de schaakvereniging en met medewerking van het Genootschap Oud-Noordwijk en met medeweten van de familie Noteboom heb ik op 16 maart 1998 in een brief het gemeentebestuur verzocht het graf van de familie Noteboom op de monumentenlijst te plaatsen.

In de praktijk is het zo, dat als de nazaten overleden zijn en de grafrechten niet meer betaald worden, het graf in verval raakt en tenslotte geruimd wordt. Wij zijn echter van mening dat gezien de cultuur-historische waarde dit graf niet verloren mag gaan voor Noordwijk en zijn inwoners.

Over de kunstschilder Noteboom, overleden in 1943, behoeft ik nauwelijks iets te vertellen; in het huis van menig Noordwijker hangt wel een "Noteboom". Het levensverhaal van de zoon Daniël is voor menig Noordwijker nog onbekend. Hij is slechts 21 jaar geworden.

In zijn korte leven werd Daniël een begenadigd schaker en stond nationaal en internationaal in hoog aanzien. Enkele weken voordat hij zou mee spelen in een belangrijk toernooi te Hastings in Engeland stierf hij in een hotelkamer aldaar aan een acute longontsteking.

Vlastimil Hort, de bekende Tjechisch-Duitse grootmeester, wees mij er verleden jaar op, dat heden ten dage door veel schakers nog steeds de Daniël Noteboom-variant gespeeld wordt. Prof. dr. Max Euwe heeft in de jaren dertig een boek aan Daniël gewijd, getiteld "DANIËL NOTEBOOM". In 1935 werd Max Euwe wereldkampioen. Een jaar later werd in Noordwijk een schaakclub opgericht met natuurlijk de naam DANIËL NOTEBOOM.

Door zijn opvallende schaakprestaties kon Daniël op 15-jarige leeftijd bij hoge uitzondering lid worden van het illustere Leids Schaakgenootschap (LSG).

Het LSG besloot ter nagedachtenis aan hem jaarlijks het Noteboom-toernooi te organiseren. In mei 1936 zag dit toernooi het levenslicht en het wordt nog steeds gespeeld. Het is in de schaakwereld een van de belangrijkste weekendtoernooien geworden; in februari 2000 zal de zestigste versie verspeeld worden.

In februari 1980 heb ik als voorzitter van de Noordwijkse Schaakvereniging de eer gehad dit toernooi te openen en heb ik namens de familie Noteboom een plaque en een grote foto van Daniël Noteboom aan de organisatie mogen overhandigen. Elk jaar hangt deze foto aan een van de wanden in de toernooizaal.

Al deze vermeldingen over vader en zoon zijn opgenomen in vermelde brief van 16 maart 1998 en uiteraard is gewezen op de cultuur-historische waarde van het familiegraf.

Tot oktober 1999 is nauwelijks iets gehoord op deze brief. Geen wonder, want dit soort aanvragen was voor de gemeente Noordwijk volkomen nieuw. Maar er is wel degelijk aan gewerkt. De gemeente stond positief tegenover dit voorstel. Maar wat te doen met andere, soortgelijke graven van bekende Noordwijkers. Een beleid moest worden uitgestippeld.

Het antwoord kwam in een brief van 19 oktober 1999. Er zal, vanaf nu, een tussentijdse regeling worden getroffen voor een beperkt aantal waardevolle graven, onder meer dat van de familie Noteboom. Van de graven die onder deze regeling vallen, zal de uitgiftetermijn

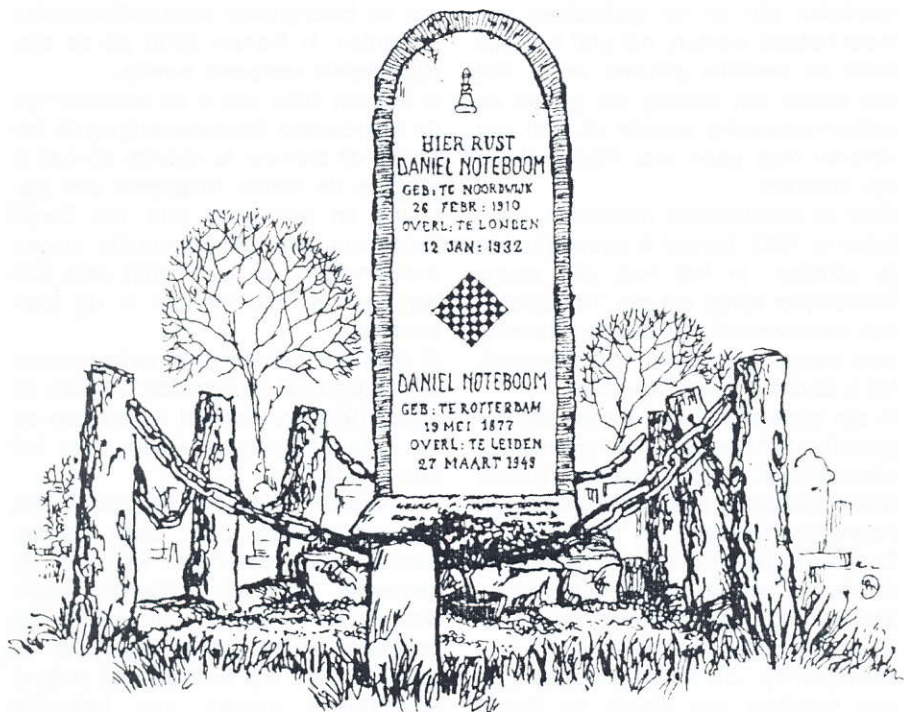


kosteloos worden verlengd en de gemeente zal zorgdragen voor het onderhoud.

Het college en een adviescommissie zullen op basis van nader uit te werken

criteria beoordelen of dit graf en andere graven de status kunnen krijgen van "Gemeentelijk monument".

Jan Koppenaal



*Deze tekening werd in 1975 gemaakt door H. Nauta te Leiden. De grondplaat met de naam van mevrouw L.F.J. Noteboom, overleden in 1956, is bijna niet te zien.*

## KLEDERDRACHTGROEP

### WELKOM

Het nieuwste lid van de klederdrachtgroep GON is Marja van den Hoek-Brouwer. Zij houdt van oude kleding en vond de leden van de groep er prachtig uitzien, tijdens verschillende evenementen. Marja kwam zich spontaan aanmelden, paste het pak van de vissersvrouw en deed nog dezelfde week mee aan een optreden in het Hof van Holland, tijdens ladiesdag. Een natuurtalent!

Op de foto zit ze met stille bewondering te kijken naar het interieur van de mooie oude Jeroens-kerk, die op Monumentendag geopend was. Marja draagt zondagse dracht. Haar jak is roze / lila / blauw gebloemd en is nu eens niet met schuine plooiën aan de voorkant en kromme mouwen, maar een gerimpeld lijfje aan een glad jasje. De mouwen zijn licht bloezend en sluiten aan het manchetje met een zwart glazen knoopje. Ook dit model werd in Noordwijk gedragen. De rok is gemaakt van zwarte wollen tibetstof, het schort van zwarte zijde is in banen gestreken. Om de hals een gebrocheerd zijden doekje en om de arm een mooie blauw / paars geruite zomeromslagdoek. De halsketting en oorbellen zijn van granaten en goud. Op haar hoofd een zilveren ijszer met gouden boeken en dito plaatspelden. De kap met kant uit het Belgische Rijssel en is hier handgeklapt met ruim 400 klosjes. De bol is geborduurd. Aan het sjaaltje en slot opzij kun je zien dat Marja deze dag speelt dat ze ongetrouwd is. We hopen dat ze nog lang en plezierig met ons zal optreden.



### ROUWSPELDEN

Om haar klederdracht te completeren zoekt een lid van de klederdrachtgroep GON een paar mutsspelden voor in de rouw. Deze mutsspelden zijn van zilver, de knoppen van git. Rondom de knop zit meestal een zilveren sierrandje en in de knop een klein ornamentje van zilver / goud. (zie voorbeeld)

Tekst: Sjaan van Kekeran-Brouwer  
Foto: Eli van Kekeran  
H. Vinkhof 49  
071-3615237





## DE LATE BAKKER

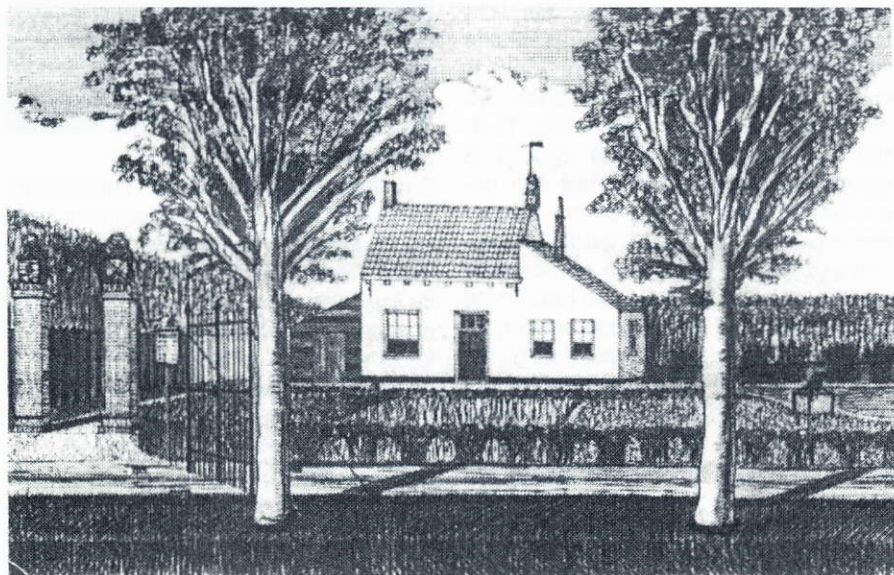
*Van 17 tot 31 december is in de Blauwdotterzaal van het museum Oud-Noordwijk een expositie gehouden over het leven en werk van Jan Kloos, de schrijver van Noordwijk in de loop der eeuwen. Ter gelegenheid van deze tentoonstelling verscheen een boekje over Kloos, samengesteld door Willem Baalbergen, Huig van der Niet en Gerard de Lange. Het heeft als titel De late bakker. Hier volgt het eerste hoofdstuk.*

In 1872 schreef Jan Kloos zijn eerste boekje. In een sierlijk handschrift en verlicht met tekeningen beschreef hij de geschiedenis van ons land. Hij was toen twaalf jaar! Kloos bleef tot zijn dood in 1938 de kroontjespen hanteren. Tal van publicaties zagen in zijn werkzame leven het licht. Toch moest hij, om aan de kost te komen, ook zijn werk in de bakkerij verrichten. Terecht vraagt men zich af of hij ook nog wel eens tot slapen kwam. De

overlevering zegt dat zijn vrouw hem wel eens maande om naar bed te gaan. Zijn vaste opmerking daarbij was: "Nog even, het gaat net zo goed".

Jan Kloos werd op 24 februari 1860 geboren als zoon van Amerik Kloos en Maria Wassenaar. Het ouderlijk huis, 't Sandhek, stond in Katwijk aan den Rijn. Zijn vader was daar tolgaarder.

In 1866 verhuisde het gezin naar Noordwijk. Het tol aan 't Zand zou op



*Schets van het ouderlijk huis in Katwijk aan den Rijn. De vader van Jan Kloos was hier tolgaarder.*

den duur worden opgeheven, waarop vader Amerik besloot in de voetsporen van zijn vader te treden en bakker te worden. Het gezin kwam terecht in de Douzastraat waar vader Kloos een winkel opende. Van oorsprong kwam de familie ook uit Noordwijk. Het geboortehuis van vader Kloos stond in de Hoofdstraat, op de plaats waar nu de bakkerij van Johan de Witt is gevestigd. Het huis werd in 1924 afgebroken.

### 's AVONDS EN 's NACHTS

Zoals in die tijd gebruikelijk was, ging Jan op vrij jeugdige leeftijd in de bakkerij van zijn vader aan het werk. Voorzover bekend heeft hij dat altijd met plezier gedaan. 's Morgens vroeg in de bakkerij en de rest van de dag langs de weg, om het brood uit te venten. De avonden en vooral een deel van de nacht waren voor hemzelf. Hij dook dan in oude geschiedenisboeken, die hij uit verschillende bibliotheken leende. Ook het archief van de hervormde kerk bood hem mogelijkheden om de geschiedenis te bestuderen. Het duurde echter vrij lang voor hij iets publiceerde. Jarenlang kwam hij niet veel verder dan een enkel artikel in het plaatselijke blad *De Noordwijker*. Wat hij vond, werd minutieus genoteerd in opschrijfboekjes en veelal gelardeerd met fraaie tekeningen. Hij schreef ook veel over. Oude handschriften die vrijwel onleesbaar waren, werden op deze wijze aan de vergetelheid ontrukkt. Rond de eeuwwisseling kwam daar verandering in. Hij kreeg toegang tot de archieven van het landgoed Offem en de Sint-Jorisdoelen. Vanaf 1907 ging hij artikelen schrijven voor het *Leidsche Jaarboekje*. Stukjes over het genoemde landgoed en de schutterij, maar ook over het Hof van Holland en de kostscholen van Noordwijk. Daarnaast schreef hij over de geschiedenis van het dorp. Over de stadsrechten die Noordwijk eens had, over Douza, de heer van Noord-

wijk, en over het Hoogwakersboschje, om maar iets te noemen. Al die maakte aantekeningen en zijn artikelen in de jaarboekjes legden uiteindelijk het fundament voor zijn levenswerk: *NOORDWIJK IN DE LOOP DER EEUWEN*.

Kloos droeg de bijnaam "de late bakker". Dat hield verband met zijn veelomvattende en tijdrovende bezigheden op historisch gebied. Zijn klanten kregen hun brood nogal eens aan de late kant. Naast zijn bakkerswerk, hij had het bedrijf inmiddels van zijn vader overgenomen, vroeg ook het gezin zijn aandacht. Dat gezin werd gesticht in de Douzastraat en bestond naast zijn vrouw, Maria Admiraal, uit zeven kinderen, van wie een meisje al jong overleed. Daar kwam bij dat hij er in 1902 alleen voor kwam te staan. Zijn vrouw overleefde het kraambed van een doodgeboren zoon slechts enkele dagen. Tot zijn dood is Jan Kloos alleen gebleven. Het liefst trok hij zich terug op zijn werk-kamertje, temidden van zijn boeken. In zijn archief is een lijst aanwezig van de boeken die hij heeft gelezen. Een indrukwekkend aantal over tal van onderwerpen. Natuurlijk veel over geschiedenis, maar ook bijbelse onderwerpen hadden zijn belangstelling. Zo bestudeerde hij onder meer het geschrift van Cors Noorduyn, de stichter van de gereformeerde kerk van Noordwijk. Van heel andere aard is een boek van Schlegel, werkzaam aan het museum in Leiden, dat over zoogdieren gaat. Uit de lijst van boeken blijkt dat hij tevens belangstelling had voor poëzie. Verwonderlijk is dat niet.

### DICHTER

Hij was zelf ook een verdienstelijk dichter. Dat dichten varieerde van een-







het zijn gezin.



voudige rijmpjes die hij maakte bij rouw en trouw, tot complete zangstukken die van zijn hand verschenen. Deze laatste werden zowel in Noordwijk als in Katwijk uitgevoerd.

In verschillende artikelen over Kloos wordt gesproken over zijn fraaie handschrift. De boekjes die hij heeft gemaakt getuigen hiervan. Het zijn juweeltjes van kalligrafie. Fameus is ook zijn wijze van noteren. Allerlei velletjes papier, tot aan krantenwikkels toe, werden door hem benut. Daarbij schreef hij soms zo klein dat hij drie regels tussen de lijntjes van een schoolschrift propte. En nog leesbaar ook! Hij vertoefde graag in zijn werkkamer, maar dat betekende niet dat hij zich opsloot. Integendeel Kloos heeft tal van functies in het openbare leven vervuld. Zo was hij actief in het kerkelijk werk, had hij bemoeienis met het Gasthuis, was hij secretaris van de vereniging Ons Huis en van nog enkele andere verenigingen. In zijn archief is een aantal notulenboeken van het Gasthuis aanwezig, die door Kloos zijn bijgehouden. In zijn fraaie handschrift is daarin het wel en wee van de opgenomen dorpelingen te lezen.

In 1926 doet hij de bakkerij over aan zijn zoon Amerik. Dat geeft hem de gelegenheid de gehele dag aan zijn geliefde bezigheden te besteden. Rond 1924 was er al een poging gedaan om in samenwerking met Dorsman een boek over Noordwijk uit te geven. Die poging slaagde niet, maar enkele jaren later lukte het wel. Hij was in contact gekomen met professor Blok, een geschiedkundige die ook in Noordwijk woonde. Deze man hielp hem op weg om tot een echt boek te komen. Weliswaar had Kloos in 1914 al een boekje geschreven over de Sint-Jorisdoelen, een boek over de geschiedenis van Noordwijk was andere koek. In 1928 wordt het boek ten doop gehouden en ook buiten Noordwijk

goed ontvangen. Zijn levenswerk is dan vervuld. Het betekent echter niet dat hij op zijn lauweren gaat rusten. Tot zijn dood toe is hij blijven studeren en schrijven.

Op 14 oktober 1927 ontvangt Kloos van de toenmalige burgemeester, Van Panhuys, een handgeschreven brief. De burgemeester deelt hem daarin mee dat hij door het gemeentebestuur is benoemd tot honorair archivaris van Noordwijk, buiten bezwaar van de gemeentekas. Dit op verzoek van een aantal inwoners van het dorp onder leiding van C.M. van der Lee. Deze groep mensen had in het voorjaar de gemeenteraad verzocht tot deze benoeming over te gaan vanwege de grote verdiensten van Kloos als dorps-historicus en het belangeloos ordenen van het archief van de gemeente Noordwijk. Een eervolle benoeming die hem zeker plezier zal hebben gedaan.

Zowel in 1930, bij zijn zeventigste verjaardag, als in 1935, hij werd toen 75 jaar, is Kloos uitgebreid in de bloemetjes gezet. Precies als hij was, noteerde hij wie hem persoonlijk kwamen feliciteren en diegenen die dat per brief deden. Tal van bekende namen komen we op die lijstjes tegen: Cor van Vliet, de gemeentearchitect, burgemeester Van de Mortel, Albert Verwey en Leon Senf, om er maar enkele te noemen.

Ook De Noordwijker besteedde aandacht aan de mijlpalen in het leven van Kloos. De heer Dorsman, eigenaar van de krant en vriend van de jarige, ruimde in beide gevallen de voorpagina hiervoor in. Van een andere vriend, Theodoor Polman en diens vrouw, ontving hij op zijn 70ste verjaardag een fraai versierde brief met de hartelijke gelukwensen. Polman was musicus en

speelde onder meer in het Huis ter Duin. Kloos en Polman maakten samen enkele muziekstukken die onder leiding van Wiggers, onderwijzer aan de school met den bijbel, werden uitgevoerd.

## HOOGGESCHAT

Met zijn overlijden op 5 juni 1938 komt er onverwacht een eind aan het werkzame leven van Kloos. Onder grote belangstelling wordt hij op 8 juni op de Algemene Begraafplaats van Noordwijk begraven. Aan zijn leven wordt door de media uitvoerig aandacht besteed. De Noordwijker van die week is er bijna geheel aan gewijd. Daarnaast besteedt een aantal landelijke kranten aandacht aan de Noordwijkse historicus. Het Haagse dagblad Het Vaderland noemt Kloos een man "die door taaie volharding en nauwgezette studie in de archieven der gemeente, der heerlijkheid Offem, der verschillende kerken, het gast- en proveniershuis, het oud-archief van Leiden, de Leidse universiteitsbibliotheek, het algemeen rijksarchief te 's Gravenhage en de gedrukte bronnen van het Historisch Genootschap te Utrecht ten slotte is gekomen tot het schrijven van het werk Noordwijk in de loop der eeuwen, waarmee hij zich jegens het huidige en

het nageslacht verdienstelijk heeft gemaakt". Het Leidsch Dagblad roemt hem als schrijver van het standaardwerk over Noordwijk en vervolgt: "Zijn groote plaatselijke kennis, zijn jarenlange studie in de archieven van Huize Offem en Noordwijk en in die der Noordwijkse kerken, heeft aan dit boek groote waarde gegeven". De Nieuwe Rotterdamse Courant van 7 en 9 juni wijst op de verschillende bestuursfuncties die Kloos bekleedde en beschrijft de Noordwijkse dorpshistoricus als volgt: "Wanneer men bedenkt dat dit alles is tot stand gebracht in de voornachtelijke en vrije uren en in aanmerking neemt, dat hij alles door zelfstudie moest verwerven, dan dwingt dit wel zeer grote bewondering en diepe eerbied af. Met Kloos is een der meest geziene en hooggeschatte medeburgers heengegaan". Vanzelfsprekend wordt zijn overlijden ook genoemd in het Leidsche jaarboekje. K. Sanders beschrijft Kloos als een "bewonderenswaardig man, nederig en eenvoudig van aard. Iemand die in menige jaargang van zijn archievenstudie getuigt met als laatste bijdrage een artikel over een belangrijke missive van de hand van Johan de Witt en Cornelis Witsen. Een en ander geput uit het rijke archief van Offem".

*Het graf van Kloos is nog steeds op de begraafplaats van Noordwijk te vinden. Door toedoen van een andere Noordwijkse historicus, Karel Kok, is de grafsteen een aantal jaren geleden in de oude glorie hersteld.*

## WIE WEET WAAR EN WIE?

Op de voorpagina staan twee vrouwen in klederdracht. Misschien is er nog een Noordwijker die hen herkent. Graag zouden wij ook hun namen willen weten.

Op pagina 3 van deze Blauwdotter staat een foto van een buurtje van rond de eeuwwisseling. Moeten wij dat zoeken in de buurt van het museum? Wie helpt ons de juiste plaats te bepalen?

Uw reacties kunt u sturen naar Bert van Duijn, Stakman Bossestraat 54, 2203 GK Noordwijk 071-3613583.



## NIET IN MIJN ACHTERTUIN

Bij het Engels sprekende deel der mensheid staat het bekend als NIMBY, wat in onze eigen taal is omgezet tot NIMAT, ofwel Niet In Mijn Achter Tuin. De voorgenomen bouw of sloop van een gebouw, aanleg of verbreding van een weg, wijziging van een bestemmingsplan of wat dan ook, altijd zullen nauw bij het project betrokkenen een stroom van bezwaren naar voren brengen om de plannen te torpederen danwel te wijzigen. En mocht dit allemaal geen effect hebben, dan eist men op zijn minst alsnog een ruime financiële tegemoetkoming om het leed te verzachten. Vroeger was dat vanzelfsprekend anders. Toen waren de mensen gemoedelijker, veel meer bij elkanders lief en leed betrokken en had men bovenal nog een overvloed aan ruimte, waardoor overlast een vrijwel onbekend woord was. Vroeger, maar hoelang is vroeger geleden?

In 1898 diende de heer C. Admiraal bij het college van B. & W. een verzoek in tot oprichting van een "bokking en visch-rookerij". De daarvoor uitverkoren plaats stond bij het kadaster bekend onder sectie A Nr. 626 en was gelegen aan het begin van de Schoolstraat ter plaatse van de nog steeds bestaande visrokerij. De omwonenden waren niet met dit plan ingenomen en stuurden hun bezwaren naar het college van B. & W. Het op 22 juni door schoolbestuur en omwonenden ingediende protest begint met het uitspreken van hun angst mogelijk financiële schade te zullen lijden in hun bedrijf als kamerverhuurders, omdat de behandeling van vis de gehele zomer duurde en het roken reeds eind augustus plaats vond. De vislucht en rook zouden de badgasten hinder bezorgen en de waarde van hun huizen doen verminderen.

Ook de kwaliteit van het drinkwater zou binnen korte tijd bederven, zoals dat in het zeedorp bijna overal reeds het geval was. Vooral de nabijheid van de school, die tot nu toe over goed drinkwater beschikte, zou daarvan de nadelige gevolgen ondervinden en de gezondheid van de schoolgaande jeugd aantasten.

### MOEDWILLIG BEDERF

Dit laatste punt was trouwens voor burgemeester Pické en de Duinmaatschappij aanleiding geweest om een eerder door F.N. de Witt en W. van Beveren ingediend plan voor een rokerij op die plaats af te wijzen. Zij, burgemeester en Duinmaatschappij, hadden toen zelfs de hoop uitgesproken dat daar woningen voor badgasten zouden worden gebouwd. Aangezien de school is gebleven en er woningen voor badgasten zijn gekomen, menen adressanten dat de geldigheid van die argumenten ook nu van kracht blijft en dus geen vergunning mag worden verleend. Op dezelfde dag schreef A. Verwey, ook namens de weduwe J. van Vloten – Van Gennep, dat "indien deze aanvraag wordt toegestaan, het eenige gedeelte van het dorp dat tot nu toe vrij van stank, rook, en waterbederf gebleven is, daarvan zijn deel zal krijgen; dat het toestaan van deze aanvraag dus zou neerkomen op het moedwillig bederven van die zaken die voor een gezond en aangenaam leven noodig zijn, frissche lucht en zuiver drinkwater; dat zij uw college dringend verzoekt zulk een aanvraag niet toe te staan, in tegendeel als regel aan te nemen dat bedrijven als het haringrooken veel verder van het dorp verwijderd behooren uitgeoefend te worden". In het proces-verbaal krachtens de Hinderwet staat vermeld dat op de 23<sup>e</sup>





juni 1898 tijdens de behandeling van de ingediende bezwaren, niemand van de appellanten ter zitting was verschenen. De burgemeester had bij zijn ambtgenoot te Katwijk terloops geïnformeerd hoe het verlenen van een dergelijke vergunning aldaar plaats vond. Daar wisten ze donders goed aan welke kant de boterham gesmeerd werd, want het antwoord luidde "dat bij het verlenen van vergunning tot oprichting van bokkingrookerijen of vischdroogerijen, geene voorwaarden daaraan verbonden worden ter voorkoming van onzuivermaking van lucht" terwijl de politie waakte tegen het verontreinigen van de bodem. Ook het Geneeskundig Staatstoezicht voor Zuid-Holland werd door het college verwittigd van de rokerijplannen, waarop deze staatsinstelling verzocht om "In verband met de uiterst onhygiënische toestanden die zich, gelijk ook in Uwe gemeente reeds aan het licht trad, bij dergelijke inrichtingen plegen te ontwikkelen, meen ik de vrijheid te mogen nemen U in overweging te geven, de stukken op deze aanvraag betrekking hebbende, in mijn hand te doen stellen om advies". Het op 3 augustus verzonden en 4 bladzijden tellende advies bevatte vrijwel louter en alleen negatieve aanbevelingen met betrekking tot de rokerij, zoals "Van meer blijvend gevolg is de bodemverontreiniging, die zelfs een zoo poreuzen bodem als die te Noordwijk aan Zee op den duur minder geschikt doet worden ter bewoning." Om aan de eisen ter voorkoming van bodemverontreiniging te kunnen voldoen, zou het afvalwater moeten worden opgevangen in een waterdichte goot, uitmondend in een zinkput. Door geregelde toevoeging van kalkwater zou het daarin verzamelde water worden geklaard om ten slotte te worden afgevoerd in een niet stilstaand water. Het plan zou dus alleen

uitvoerbaar zijn, wanneer de gemeente zou overgaan tot het aanleggen van een riool, waardoor het afvalwater van het ganse dorp kan worden afgevoerd naar een wetering waarin waterverversing mogelijk is. Als optie werd daarvoor de Dinsdagsewetering aangewezen. Zij besluiten tenslotte met de stelling dat "het in de grond trekken van het afvalwater der nieuwe inrichting gedurende een of twee jaren zou, al is dit op zichzelf niet wenschelijk, kunnen worden getolereerd". Maar de gemeente zou zo nodig ook kunnen overgaan om, op grond van art. 12 alinea 4, de gewenste vergunning voor een proeftijd te verlenen. De keuze bleek niet moeilijk te zijn, want bij besluit van 8 augustus 1898 hebben B. & W. van Noordwijk besloten de laatstgenoemde mogelijkheid te gebruiken en verlenen dientengevolge, met een proeftijd van 2 jaar, aan C. Admiraal vergunning tot oprichting van een rokerij. De indieners van de bezwaarschriften gaven het nog niet op en tekenden gezamenlijk beroep aan tegen de beslissing bij hare majesteit de Koningin (Emma) weduwe Regentes van het Koninkrijk. Dit verzoek, gedagtekend 20 augustus 1898, werd ingediend goed 2 weken voor Wilhelmina als koningin zou worden ingehuldigd. Op 27 april 1899 beschikken "Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz." dat vanwege een onjuiste procedure bij de indiening van het beroepsschrift, appellanten niet ontvankelijk worden verklaard. Gedaan te Lipburg, den 27 april 1899 (getekend) Wilhelmina." De voorlopige vergunning voor twee jaar werd vervolgens "gedoogd" tot 1905, het jaar waarin te Noordwijk aan Zee een riool werd aangelegd. Toen op 22 april 1908 door de heer C. Admiraal Cz. een verzoek tot uitbreiding van zijn visrokerij werd ingediend, heeft niemand

Q  
7  
AFSCHRIFT.

27 APRIL

1899.

N<sup>o</sup> 17.

*Wij Wilhelmina, bij de gracie  
Gods, Koningen der Nederlanden,  
Prinses van Oranje - Nassau,*  
CNZ, CNZ, CNZ

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door A. VERWEY en 8 anderen te NOORDWYK aan ZEE, tegen de besluiten van Burgemeester en Wethouders dier gemeente dd. 8 Augustus 1898, waarbij voor een proeftyd van twee jaren vergunning is verleend aan C. ADMIRAAL en zyne rechtverkrygenden tot het oprichten van eene "bokking- en vischrookery" op het perceel Sectie A., No. 626, en aan P. H. ADMIRAAL en zyne rechtverkrygenden tot het oprichten van eene "bokkingrookery" op het perceel Sectie E., No. 884;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 15 Februari 1899, No. 13;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nyverheid van 22 April 1899, La. H, Afdeeling Arbeid en Fabriekswezen;

Overwegende, dat uit krachte van art. 15 der Hinderwet, tot het instellen van beroep tegen beslissingen door Burgemeester en Wethouders, ingevolge de artt. 8, 12 en 14 dier Wet genomen, gerechtigd zyn "de verzoeker en belanghebbende", ieder voor zoover hy in het ongelijk is gesteld;

dat, - gelyk meermalen door Ons is beslist - van een belanghebbende alleen dan gezegd kan worden, dat hy in het ongelijk gesteld is, als hy zyne bezwaren, ingevolge art. 7 der Wet "ten overstaan van het gemeentebestuur of een of meer zyner leden" heeft ingebracht;

Nr. 2305



zich beroepen op de hinderwet. Nu, een eeuw en vele regelmatig terugkerende klachten later, is de visrokerij nog steeds

in bedrijf. Hoelang nog zal de tijd ons leren.

Herman Schelvis

*Bron: Gemeente Archief Noordwijk, Inv. Nr. 2305.*

## VAN DE VOORZITTER

Als u dit leest, schrijft u januari 2000.

Een jaartal in wezen net zo gewoon als alle andere jaartallen, zeker als je bijvoorbeeld 1953 vergelijkt met 1853. Er zit wel een speciaal tintje aan dit jaartal en daar heeft de hele wereld mee te maken gehad.

Tegenwoordig valt de computer niet meer weg te denken uit onze maatschappij en daar draait nu het jaar 2000, of liever de wisseling van 99 naar 00, al geruime tijd om.

Veel van de huidige apparatuur is computergestuurd, zelfs in een museum. Denk eens aan de kassa, het computerprogramma voor de registratie, de verwarmingsketel, dat zijn de dingen, die we intern hebben.

Van extern zijn wij eveneens afhankelijk geweest bij de jaarovergang, bijvoorbeeld gas- en electriciteitsvoorziening en telefoon.

Maar ik ben ervan overtuigd, nu ik dit (2 december 1999) schrijf, dat al het voorgaande geen probleem heeft opgeleverd. Anders zou u dit misschien wel niet gelezen hebben omdat de drukpers van Dekker het begeven had. Zo, dat was iets over de millenniumwisseling.

Tot onze spijt moeten wij u berichten dat, Dirk de Bruijn, lid van de modelbouwgroep, is overleden. Hij was vanaf 1984 lid van de modelbouwgroep.

De modelbouwgroep en het museum Oud-Noordwijk hebben in hem een trouw en meelevend lid verloren. Ook vanuit de Blauwdotter wensen wij zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen sterkte om het verlies te verwerken.

In deze Blauwdotter, de eerste van het nieuwe millennium, is het mij en alle andere vrijwilligers een genoegen u als trouw lid een zeer voorspoedig en vooral gezond 2000 te wensen. Veel leesplezier in de Blauwdotter!

Het bestuur van het Genootschap Oud-Noordwijk zou het leuk vinden als in het jaar 2000, ergens in het herfstnummer, het GON zijn 3000ste lid kon verwelkomen.

Kijkt u eens om u heen en vraag eens aan diegene aan wie u de Blauwdotter ter inzage geeft of een proefabonnement niets voor haar of hem is of geef hem of haar een jaarabonnement cadeau.

Tenslotte is f 17,50 per jaar niet veel voor zo'n prachtig uitgevoerd boekje met Noordwijkse geschiedenis. Doe het.

De slogan voor dit jaar "3000 in 2000".

Jan Heus

## IK HERINNER ME VAN NOORDWIJK...

*Als Noordwijker herinner je je dingen van het vroegere Noordwijk, die op zichzelf niet bijzonder zijn, maar toch de moeite waard om in een korte aantekening te worden bewaard. Wij nodigen lezers uit hun geheugen te raadplegen en voor de Blauwdotter wat van die in hen omhoog schietende flitsen te noteren en aan de redactie op te sturen. Bert van Duijn maakt een beginnetje.*

Ik herinner me, dat de Duinweg zich nog fietspadsmal door het polderland slingerde en bij de Dennen overging in een onverhard paadje met losse steenslag. Af en toe reed er een paard-en-wagen over met landbouwprodukten, bijvoorbeeld de kar van Dirk de Kuks. Als opgroeiende jongens probeerden wij mee te rijden door er achterop te gaan hangen. Maar als de voerman dat in de gaten kreeg, sloeg hij dreigend met zijn zweep naar je. In de oorlogsjaren werd de Duinweg doorkruist door een spoorbaantje van de bezetters, die met een treintje materialen naar de zeereep aanvoerden voor de bunkerbouw. Er waren toen heuse spoorbomen op de Duinweg met een wachthuisje voor de man die ze open en dicht moest doen.

Ik herinner me, dat we over de Duinweg en verder het fietspad langs om braam gingen bij de radiopalen van radio Nora en na afloop van het zoeken de zeereep doorliepen naar het strand om in zee verkoeling te zoeken. Want in mijn herinnering was het bij het bramen zoeken altijd snoeiheet. Daarom ging je ook vroeg van start om de ergste warmte voor te zijn. Ongehinderd door prikkel-draad liep je bij het strand het duin af. In zee deden je door de braamranken geschramde benen ontzettend zeer.

Ik herinner me, dat er met de regelmaat van de klok bepaalde straatspelletjes

werden gedaan. Het was knikkertijd, hinkeltijd, toltijd enzovoort. Het kruispunt Piet Heinstraat-Julianastraat was geasfalteerd en omdat er haast geen verkeer was, werd dat een uitgelezen plek om te tollen. In de toltijd was het hele stuk straat vol tollende kinderen. Wie expres of per ongeluk iemands tol uittrapte, kreeg een kousenband, oftewel een zweeps slag op je kuit.

Ik herinner me, ik was toen vier, dat heel laag over ons huis in de Piet Heinstraat grote vliegtuigen vlogen. Er is oorlog, zeiden de grote mensen. Ik stond die tiende mei 1940 met mijn houten ge-weertje voor de poort van ons huis en begon op de vliegtuigen zogenaamd te schieten. Plotseling realiseerde ik me, dat wat ik deed gevaarlijk was. Ik rende naar de schuur en verstopte mijn ge-weertje in het kolenhok.

Op de hoek van de Piet Heinstraat en de Stijntjesduinstraat was de sigarenwinkel van Dirk van der Niet, Dirk de Spreeuw zagezegd. Hij verkocht op maandag (wasdag) in de schuur naast de winkel heet water. Dat werd gestookt in een meer dan manshoge ketel. Je haalde het water in een emmer. Leen Duindam (Leen Tiel) aan het eind van de Julianastraat had ook een waterstokerij. Daar kon je er een karretje bij huren en kreeg je het water in een melkbus mee.





*Noordwijk aan Zee*

*Verlengde Piet Heinstraat*

## LUCHTALARM

Ik herinner me luchtalarm in de oorlog. Je moest dan in de kelder of onder de trap gaan zitten. Op school werd geoefend met het snel onder je bank duiken. De juffrouw ging onder het tafeltje voor de klas zitten. Alle kinderen droegen een kaartje van het Rode Kruis om hun nek met persoonlijke gegevens. Dat was om na een bombardement te kunnen worden geïdentificeerd. Soms waren er op straat vlekken wit of geel spul. Dat was van brandbommen afkomstig fosfor. We schraapten daar als kinderen met onze klompen over en dan ontstonden er kleine vlammetjes. Soms vond je ook stukjes zilverpapier. Ze zeiden, dat die afkomstig waren van geallieerde vliegtuigen, die ze naar beneden hadden laten dwarrelen om de Duitse radar te storen. In bed hoorde je 's nachts vaak een hoog zoemen, afkomstig van Britse vliegtuigen die in groten getale naar Duitsland vlogen om daar te bombarderen. Het volgende rijmpje deed de ronde: Nieuwe orde, lege

borden. Zonder vet ga je naar bed. Amper zijn je billen warm, of er is weer luchtalarm.

Ik herinner me, dat de Jeugdstorm of iets dergelijks oefende in de Blonde Duinen, ik denk ter hoogte van waar nu de Karel Doormanstraat is. Ze gooiden met houten handgranaten, waardoor toen ik er een keer bij stond een van de toekijkende andere kinderen per ongeluk werd getroffen.

Ik herinner me, dat Duitse soldaten door de straten marcheerden. Ik vond ze prachtig zingen. Ze hadden een voorzanger, die elk nieuw lied inzette. Ik was een keer op het land van Jan van der Niet (Jan de Rogge) toen een Duitse soldaat langskwam om te kijken, wat we aan het doen waren. Ik bewonderde zijn geweer en zei tegen hem: 'Je durft toch niet te schieten'. Prompt loste hij een schot in de lucht. Ik schrok me een ongeluk.

Ik herinner me, dat er fietsen werden gevorderd. Ik heb een beeld van een vrachtauto in de Hoofdstraat ter hoogte van melkhandel Van Egmond. In de laadbak van de vrachtauto stonden in mijn herinnering twee Noordwijkse politiemannen, die de fietsen van andere agenten aanpakten.

### ROOD JANTJE

Ik herinner me, dat ik op de Prins Hendrikweg liep, de Dobbelsmannseweg zoals we toen zeiden, en dat in de tuin bij Villa Nova een vrouw stond, die we Rood Jantje noemden. Ze kwam naar me toe en gaf me een sinaasappel. Later bleek, dat het de roodharige vrouw was van de dichter en hoogleraar Nederlandse letterkunde Albert Verwey.

Ik herinner me, dat in de Piet Heinstraat, vlakbij de kolenhandel van Leen Hazenoot, het snoepwinkeltje van Jannetje van Beelen was. Jannetje, in Noordwijkse klederdracht, dreef dat winkeltje samen met haar ongetrouwde

dochter. Een tof kostte een halfje, veel ander snoepgoed een cent. Het duurste was vijf cent.

Ik herinner me, dat we achter de Stijntjes Duinstraat, waar later het Lido stond, speelden in het Zandgat. Daar zochten we in de oorlog ook naar botten, waar zeep van werd gemaakt. Op strand zochten we hout en kolen voor de kachel en bij Kees Luyt in, naar ik meen, de Toekomststraat brachten we braambladeren voor het maken van thee. De bladeren werden op een bascule gewogen om de prijs te bepalen. Sommigen maakten ze een beetje nat om ze zwaarder te doen lijken.

Ik herinner me de visboeren Janus de Klipper en Ai Prein. Ze gingen met de viskar door het dorp, Janus de Klipper met een bakfiets met lege luchtbanden. Ai Prein slaakte om de zoveel meter een prachtige, doordringende kreet. Janus liet meer een bescheiden boe-geroep horen. Aan huis kon je 's avonds bij hem



Noordwijk aan Zee - Pootjebaden



vanuit het schuurtje bokking, branders of makreel kopen. Ik meen, dat Janus' vrouw Immetje heette. Haar foto heeft een tijdje bij Jan Steen in de etalage gestaan. Toen hij mijn moeder tegenkwam, zei Janus: 'Heb je Immetje al gezien. Ze staat bij Jan Steen zo mooi op de poto.'

### DIRK VAN NAATJE

Ik herinner me Dirk van Naatje, die regelmatig richting Duinweg ging, sterk voorover gebogen met zijn fiets aan de hand. Voorop de fiets stond op de bagagedrager een emmer of wasketel met, naar men zei, menselijke uitwerpselen voor de bemesting van zijn land.

Ik herinner me, dat ik in de oorlog tarwe of rogge moest wegbrengen om te worden gemalen. Dat gebeurde op een adres in de Julianastraat, vlakbij Roosdorp. Op de tafel stond een grote molen en op het resultaat kon je wachten.

Ik herinner me, dat ik kort na de oorlog voor mijn vader soms amateursigaretten moest gaan kopen in de Binnenweg. Misschien bij Jan Tui? Je kocht ze per stuk. Ik haalde er meestal een stuk of vijf.

Ik herinner me de ongekend lange en warme zomer en de barre winter van 1947. In de winter van 1947 was de zee bevroren. Het merkwaardigste vond ik de absolute stilte op het strand door het ontbreken van de branding.

Ik herinner me de pottenbakkerij van Mertens in het Schreudersslop. Mertens zat voor het raam te werken en dat trok veel bekijks.

Ik herinner me de speelgoedwinkel van Valentgoed op De Punt, waar nu een lunchroom is. Bij De Punt stonden

zomers groepjes jongens op badgasten te wachten, die met de blauwe tram naar hun Noordwijkse vakantieadres kwamen. Die jongens wilden voor de gasten koffertje dragen. Soms werd door twee man om een koffer gevochten, waarbij elk aan een kant van de koffer trok. Leen Hoek was de professionele witkiel. Hij had een fiets met voorop een bagagedrager, waarop hij een hele stapel koffers kwijt kon. Hoek droeg een conducteurspet met daarop het woord 'besteller'. Kwade tongen beweren, dat hij doordat een van de l's was vergeten de eerste tijd had rondgelopen met de tekst 'besteler'.

Ik herinner me in de Hoofdstraat het ijswinkeltje van Koelewijn, vlak naast melkhandel Kranenburg. Koelewijn vestigde zich later met een snoepwinkel in de vroegere speelgoedzaak van Valentgoed aan de Punt. In het kleine winkeltje heb ik nog ijsjes van twee cent gekocht.

### DE HOOFDSTRAAT

Ik herinner me verder verscheidene karakteristieke winkeliers in de Hoofdstraat.

Om te beginnen Jan Steen, zowel dameskapper als fotograaf, bij wie in de etalage de bruiden van het dorp te bewonderen waren. Dan volgde loodgieter Schreuder, die qua lichaamslengte met kop en schouders boven zijn meeste dorpsgenoten uitstak.

Vervolgens Essy, een weduwnaar die een manufacturenwinkeltje was begonnen. Bloemenwinkel Hortensia van Piet Plug (dikke Piet), die later naar Canada is geëmigreerd. Daar kocht ik de zaterdag voor moederdag altijd bloemen. Het was dan loeidruk, het halve dorp kwam er. Als je aan de late kant was, had je goede kans, dat er geen bloem meer te krijgen was.

Verder kapper Timan en een eindje verderop drogisterij Baalbergen, gedreven door Frits en zijn zusters Neeltje en Cato. Ik kocht daar ook mijn klompen. Met een touw aan elkaar vastgebonden werd een voorraadje klompen van achteren naar de winkel gehaald. Als een paar je paste, werd het losgesneden.

's Winters liep je, behalve op zondag, altijd op klompen. Op school zette je ze in de gang, waar dan hele rijen klompen onder de jassen geparkeerd stonden. Als er sneeuw lag, plakte een steeds grotere bonk sneeuw onder je klompen vast, waardoor je er na verloop van tijd niet meer op kon lopen. Door tegen de stoeprand te trappen, probeerde je van die bonken af te komen. Als het zomers lekker weer was, kwam iedereen op blote voeten naar school. Wie schoenen of klompen aan had, mocht niet meedoen met voetballen.

Op de hoek van de Van Speykstraat had je horlogemaker Banck, die voor het raam zat te werken, vaak met een loep in een van zijn ogen. Op de andere hoek was speelgoedwinkel Van Steyn gevestigd, later schuin aan de overkant ondergebracht in een nieuw gebouw op de plaats waar eerder het oudeliedenhuis stond. Het werd toen warenhuis J en B. Je had sigarenmagazijn Marietje van Stijn, kapper Vos, melkboer Kranenburg, die met een motorbakfiets het dorp rondging, beenkapen droeg en een snerpende toeter op zijn kar had. Het eerder genoemde ijswinkeltje van Koelewijn naast Kranenburg was alleen zomers open

## ZUURKOOL

Verderop was de herenmodezaak van Choufour. Daar stond stevast het bovenstuk van een mannelijke modepop in de etalage, voorzien van sjaal en hoofddeksel.

De volgende attractie was de winkel van de dames Van Beveren, waar lang een Kwatta-mannetje in de etalage stond, dat zijn hoedje op en af zette.

Op de andere hoek van de Bomstraat zat kapper Langedijk (bijnaam: Malle Piet). Kinderen mochten er als ze geknipt werden op een groot houten paard zitten, dat hij zelf in Parijs was wezen kopen.

Dan kreeg je groentehandel Kruyer, waarvan ik me vooral herinner, dat mevrouw Kruyer via een trapje in de winkel verscheen en dat ze in de oorlog in De Noordwijker adverteerden met de reclameslagzin Onze Zuurkool Overheerlijk, waarin de kreet Oranje Zal Overwinnen zat verborgen. Op de Van Hardenbroekweg stond een huis met als naam iets soortgelijks: Ons Zonnig Onderdak.

Als je terugliep lang de andere kant van de Hoofdstraat zag je onder andere eerst banketbakkerij Exter, later snackbar Van Rooyen, waar nu Mc Donalds is, Huize Van Wely, de bakkerij van Frits de Witt, de drogisterij van Jos van Wijk, met regelmatig een Norit-buizenstelsel in de etalage, waarin vuil water werd omgetoerd in helder water. Bijna aan het eind van de Hoofdstraat had je fietsenmakerij De Lange.



## UIT DE NOORDWIJKER VAN 1898

### NOORDWIJK 25 februari

Donderdagochtend reed J.Z. van Noordwijk naar Voorhout met paard en tilbury huiswaarts. Bij het verlaten van de brug aan den Noordwijkerhoek schijnt het paard, door welke oorzaak is niet bekend, geschrikt te zijn op hol geslagen en lagen paard en rijtuig spoedig tegen den grond. De tilbury werd nogal beschadigd en erg was het ook met Z. gesteld, wiens rechter-bovenarm bleek gebroken te zijn. Gelukkig was dr. H. van Nes toevallig in de nabijheid, zoodat deze den patiënt de eerste hulp kon verstrekken. We vernemen verder, dat met het oog op den ernst der zaak, Z. zich nog dienzelfden middag in overleg met dr. H. van Nes, ter behandeling naar het Academisch ziekenhuis te Leiden heeft doen vervoeren.

### NOORDWIJK 12 maart

't Was ongeveer half elf. De heer G. Jas was aan zijn gewone bezigheid in de fabriek van het zoogenaamde nieuw gas, ter voorbereiding van de straatverlichting in den avond.

Plotseling hoort hij een hevigen knal en tegelijkertijd wordt de heer Jas buiten de fabriek geworpen, terwijl een zijmuur blijkt omgeworpen te zijn en de heer Jas eenige brandwonden aan het hoofd opliep. Een ontploffing heeft blijkbaar plaats gehad. In korten tijd staat de fabriek in lichterlaaie. De brandklok wordt geluid en spoedig is de brandweer, onder aanvoer van hare ferme hoofdlieden, met beide spuiten op het terrein, en binnen weinige minuten trachten groote waterstralen uit drie monden den vuurgloed te dooven. En die poging gelukte betrekkelijk spoedig, zoodat weldra het grootste gevaar, ontploffing

der gasketels van de oude fabriek, geweken was en tegen ongeveer 12 uur de spuiten konden inrukken.

De zoogenaamde nieuwe fabriek met de prachtige ketels zijn bijna geheel vernield. Hevig was de vuurgloed en dikke zwarte rookwolken braakte het woedend element. Er behoorde werkelijk vrijwat persoonlijken moed toe om zich in de nabijheid te wagen van de brandende fabriek, want wie gaf de verzekering dat niet spoedig meerdere ontploffingen zouden volgen.

Zooals we zeiden, zijn het gebouw en de ketels vernield, terwijl ook de kolenloods eenige brandschade leed.

Dat werkelijk de vrees voor een ontploffing der gasketels niet ongegrond is geweest, kan hieruit blijken dat ze geheel geblakerd werden.

Een woord van lof mag de brandweer niet onthouden worden, zij heeft zich met ijver en tact gekweten van haar waarlijk niet gemakkelijke taak. Haar dan ook ons eeresaluut.

Een ongeluk ligt nog steeds op een klein plaatsje. Woensdagmorgen was de smid F.J. Versteeg bezig een paard hoefbeslag aan te leggen. Bij het losmaken van het touw waarmede het dier in den noodstal gebonden was, kwam de duim van den 13-jarigen zoon van Versteeg dermate in de knel, dat er een lid van een zijner duimen mede te loor ging. Dr. Kervel verleende de eerste heilkundige hulp.

### NOORDWIJK 19 april

Gisteren namiddag tusschen 6 en 7 uur kwam een zoon van den landbouwer P. van Eeden sr. met den ledigen boerenwagen, met 2 paarden bespannen, van-

uit den Lagenweg, huiswaarts rijden. Ter hoogte van de Thomasbrug schrikten de paarden voor een in de vaart liggend vaartuig en voort ging het, op hol, den weg langs tot de Schiebrug. Vliegend als 't ware, ging het den weg in achter de woning van den heer G. van Konijnenburg; de slagboom, daar geplaatst, werd ten ondersteboven gereden en doorgehouden, den Heiligengeestweg langs, de van Limburg Stirum- en de Pickéstraat door, het laantje van 't Vinkeveld in. Dáár kwam het hollend span eindelijk tot staan, vóór het hek, van het weiland van den heer M. Paardekooper.

Gedurende dien geheelen dollen rit was van Eeden jr. op het krat blijven zitten, het voertuig met den krommen dissel sturend. Naast onze hartelijke felicitatie met den zoo wondervol goed afgeloopen tocht, willen we den voerman ons compliment voor zijne tegenwoordigheid van geest niet onthouden: met recht mag men hem noemen, de rechte man op de rechte plaats. Had toch Van Eeden zooals velen in zijne plaats zouden gedaan hebben - getracht van het voertuig te springen, wat zou er dan van paarden en wagen terecht gekomen zijn en wie weet welke ongelukken van persoonlijken aard er dan het gevolg van zouden geweest zijn. Alleen de Schiebrug werd eenigzins, en nog maar zeer zéér weinig, beschadigd, den genoemden slagboom stuk gereden, een paar ruiten in de woning van Van Abswoude in de van Limburg Stirumstraat sprongen en een paar boomen in dezelfde straat werden aangereden - zietdaar alle onheil door dezen rit op leven en dood, aangericht.

#### **NOORDWIJK 4 juni**

Dinsdagmiddag, omstreeks 3 uur, bevond de Wed. de B. van Noordwijk aan Zee, zich in het noordelijk duin, ter hoogte van Versters-boschje; ze was

bezig wat voedsel te snijden voor haar beestjes.

Op hoogst onaangename wijze werd ze nogtans in die bezigheid gestoord: plotseling toch voelde ze zich door een forsche hand tegen den grond, haar bovenkleding over het hoofd geworpen. Een tweede persoon veroorlooft zich nu handelingen, welke kieschheid ons verbiedt te omschrijven.

Nadat deze marteling ongeveer een kwartier geduurd heeft, nemen de ellendelingen de vlucht en de arme vrouw begeeft zich geheel ontdaan - naar zich laat begrijpen- huiswaarts, waar zij eindelijk, meer dood dan levend aankomt. Eerst woensdag-middag kwam het voorgevallene ter kennis der politie, die toen dadelijk een onderzoek instelde, maar, zooals te verwachten was, zonder 't gewenschte gevolg.

Gisteren (vrijdag) werden, op aanwijzing van een van de familieleden der mishandelde vrouw, een paar vreemde jonge mannen aangehouden, doch na een langdurig en herhaaldelijk verhoor en na met de beleedigde vrouw geconfronteerd te wezen, weer op vrije voeten gesteld.

#### **NOORDWIJK 12 augustus**

Tegenwoordigheid van geest en opletendheid, zijn twee eigenschappen welke vooral in hen gewaardeerd dienen te worden, op wie groote verantwoordelijkheid voor persoonlijke veiligheid rust. Niemand zal ongetwijfeld de meening bestrijden, dat tot deze categorie van menschen behooren de machinisten van onze vervoermiddelen.

Met zekere trots maken wij dan ook melding van het feit, dat gisteren de machinist van onze tram, Jan Busscher, het voorrecht had, door zijne opletendheid en tegenwoordigheid van geest, het leven te redden van het 3-jarig



kind van W. J. S.

Toen namelijk de tram van kwart voor 2 van Noordwijk aan Zee naar Noordwijk-Binnen, rijdende was op den weg ter hoogte van de woning van Jb v.d. Weijden, even vóór het punt waar zij den Heiligen Geestweg snijdt, bevond zich, op ruim een meter afstand voor de machine, al spelende het genoemde kind, dat óf op de bewaarschool óf, onder 't ouderlijk toezicht, thuis behoorde te zijn, maar geenzins op dien particulieren, zoo gevaarlijken weg. Onmiddellijk stopte de handige machinist en de kleine was gered. Wij teekenden een en ander aan uit den mond van menschen die van het geval getuige waren en die ons de verzekering gaven dat, zonder de oplettendheid van Busscher, het kind ongetwijfeld zou overreden wezen.

Men stelle den machinist hooge eischen,

straffe streng bij gebleken plichtsverzuim, zelfs voor onachtzaamheid dient geboet, omdat telkens menschenlevens in gevaar zijn. Maar daarentegen moedige men op praktische wijze -de Maatschappij kent wel goede vormen!- aan, hen die metterdaad de eigenschappen aan den dag leggen, welke eenigen waarborg geven voor het veilig verkeer. Wij hopen en vertrouwen dat zijne chefs, Busschers optreden zullen weten te waardeeren. Wij meenen uit het voorgevallene nogmaals aanleiding te mogen nemen om den ouders van kleine kinderen onder het oog te brengen, dat het niet van derden is te vergen, bewakers hunner kinderen te zijn, en dat, zoo hunne kinderen op deze wijze mochten verongelukkig, zij dit geheel en al aan zich zelve zouden te wijten hebben.



*Noordwijk a. Zee. Huisterduinstraat*

Voor Nieuwjaar 1960 verstuurde touwslagerij Passchier aan haar relaties een nieuwjaarskaart met foto en de volgende tekst:



De bomschuit Vrouw Neeltje NW 28 op het Noordwijkse strand in 1895. (zie pagina IV)

Vergelijkt men deze oude bomschuit uit de vorige eeuw met de moderne schepen van nu dan is het verschil wel verbluffend.

Veel is er sindsdien veranderd.

Mochten we toen reeds zakenrelaties onderhouden met de reders, ook thans staan wij hen geheel ten dienste.

Ook mochten we in de loop der jaren ons afzetgebied verruimd zien tot alle

takken van landbouw, nijverheid en industrie.

We hopen en vertrouwen dat onze relatie met u bestendig moge blijven.

Wij wensen u in alle opzichten een voorspoedig 1960 toe.

**J. Passchier & zonen - Noordwijk-Binnen**

Touw voor visserij, industrie en landbouw.

*Ingezonden door J. Koppenaal*



# DE GESCHIEDENIS VAN DE VROUW NEELTJE NW 28

| Jaar | Reder                                                                             | Schipper                |                                    |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|------------------------------------|
| 1882 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1883 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1884 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1885 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1886 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1887 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Haringvisserij.                    |
| 1888 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1889 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1890 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Kant, haring en beugvisserij.      |
| 1891 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1892 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1893 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Haringvisserij.                    |
| 1894 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Haringvisserij.                    |
| 1895 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1896 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1897 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Haringvisserij.                    |
| 1898 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Schrobnet, kant en haringvisserij. |
| 1899 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Niet gemeld.                       |
| 1900 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Niet gemeld.                       |
| 1901 | Pieter van Duijn Cz.                                                              | Cornelis van Duijn Jcz. | Niet gemeld.                       |
| 1902 | Verkocht aan Katwijk daarna is hij verdergegaan als de KW 110, genaamd Noordwijk. |                         |                                    |
| 1902 |                                                                                   | Cornelis van Duijn Jcz. |                                    |
| 1903 |                                                                                   | Cornelis van Duijn Jcz. |                                    |
| 1904 |                                                                                   | Cornelis van Duijn Jcz. |                                    |
| 1905 |                                                                                   | Cornelis van Duijn Jcz. |                                    |

Na 1905 wordt deze bomschuit niet meer genoemd.



*Dit is de voormalige bomschuit Vrouw Neeltje NW 28 die van 1902 tot 1905 in Katwijk heeft gevaren als de Noordwijk KW 110.*